

Quicksan Wet natuurbescherming

Ontwikkeling zonnepark Nude, Rhenen

Eelerwoude werkt

met passie aan een mooi

en groen Nederland

Opdrachtgever:

Solarfields Nederland B.V.

Dhr.

Emmasingel 4

9726 AH Groningen

Opdrachtnemer:

Eelerwoude

[Onze vestigingen](#)

088-1471100

info@eelerwoude.nl

www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer: 202814

Datum: 23-3-2022

Projectleider:

Opgesteld:

Gecontroleerd:

Status: Concept

Versie: 1

© 2022 Eelerwoude

Dit rapport is enkelzijdig opgemaakt.

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	5
2	Huidige situatie en ontwikkeling.....	6
2.1	Huidige situatie.....	6
2.2	Voorgenomen ontwikkeling	12
3	Natuurwetgeving en -beleid.....	13
3.1	Inleiding	13
3.2	Bescherming van soorten	13
3.3	Bescherming van gebieden.....	13
3.4	Bescherming van houtopstanden.....	14
3.5	Natuurnetwerk Nederland	14
4	Methode.....	16
4.1	Inleiding	16
4.2	Bureauonderzoek	16
4.3	Terreinbezoek.....	16
5	Beschermde soorten	17
5.1	Inleiding	17
5.2	Planten.....	17
5.3	Zoogdieren.....	17
5.3.1	Vleermuizen	17
5.3.2	Overige zoogdieren.....	19
5.4	Vogels	20
5.5	Reptielen.....	22
5.6	Amfibieën	23
5.7	Vissen.....	23
5.8	Ongewervelden	24
6	Conclusie	25
6.1	Beschermde soorten.....	25
6.1.1	Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt	25
6.1.2	Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt	25
6.1.3	Algemene zorgplicht	25
6.2	Bescherming gebieden	26
6.3	Bescherming houtopstanden	26
6.4	Natuurnetwerk Nederland	26
6.5	Geldigheid rapportage.....	26

7	Bibliografie	27
	Bijlage 1 Wettelijk kader natuurwetgeving.....	28
	Bijlage 2 Op weg naar 100% natuurinclusief.....	33

1 Inleiding

De initiatiefnemer is voornemens om tussen Rhenen en Wageningen een zonnepark te ontwikkelen ter grootte van circa 39 hectare ten zuiden van de N225.

In verband met deze voorgenomen ontwikkeling is een toetsing van de plannen aan de natuurwetgeving en het natuurbeleid noodzakelijk. Met deze toetsing moet duidelijk worden hoe de ontwikkeling gerealiseerd kan worden binnen de kaders van de natuurbescherming.

Eerste stap in deze toetsing is het uitvoeren van een verkennend onderzoek. Op basis van een bureauonderzoek en een veldbezoek wordt aan de hand van aanwezige terreintypen en toevallige waarnemingen van soorten zo goed mogelijk ingeschat welke beschermde gebieden en plant- en diersoorten aanwezig (kunnen) zijn. Op basis daarvan worden uitspraken gedaan over de (mogelijke) effecten van de voorgenomen ontwikkeling en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen. Voorliggende rapportage gaat hier verder op in.

Hiernaast is een ecologische notitie opgesteld waarin de kansen voor de landschappelijke inpassing worden beschreven, deze zijn weergegeven in bijlage 2 van dit document.

2 Huidige situatie en ontwikkeling

2.1 Huidige situatie

Het plangebied ter grootte van circa 30 hectare is gelegen direct ten zuiden van de N225 tussen Wageningen en Rhenen in de provincie Utrecht (afbeelding 1). Het ligt ingeklemd tussen het oostelijk gelegen industrieterrein Nudepark, intensief agrarische gronden ten noorden van het plangebied en de Blauwe Kamer ten zuiden en ten westen. Ten westen van het plangebied, naast de Blauwe Kamer is ook het bosrijke gebied de Grebbeberg gelegen. Het plangebied ligt ingeklemd tussen de Afweg in het zuiden en de N225 in het noorden (afbeelding 2). Rondom het plangebied liggen enkele erven die worden ontsloten door de N225 of de Grebbedijk. Het perceel zelf bestaat uit intensief beheerde akkers in combinatie met enkele intensief beheerde raaigraslanden. Opgaande beplanting is binnen het plangebied niet aanwezig met uitzondering van een haag in het westen van het plangebied bestaande uit inheemse soorten als eenstijlige meidoorn, braam, wilg en roos (afbeelding 3d). Buiten het plangebied zijn aan de Afweg rijen met Canadese populieren aanwezig in combinatie met enkele zwarte elzen. Ten noorden, rondom de erven is opgaande beplanting aanwezig in de vorm van een oude boomgaard en oude knotwilgen. Bebouwing ontbreekt op het perceel met uitzondering van een kapschuur, opgebouwd van plaatwerk (afbeelding 3c). Waterelementen zijn alleen aanwezig in de vorm van vele ondiepe en incidenteel watervoerende sloten. Een bredere watergang die wel jaarrond watervoerend is, is aanwezig iets ten oosten van de haag. Hierin is onder andere de kwel indicerende waterviolier vastgesteld. Verlichting is binnen het plangebied niet aanwezig, de omliggende erven en de N225 zijn wel verlicht.

Zonnepark Nude, Rhenen

Abbeelding 1. Ligging plangebied ten opzichte van Rhenen (westen) en Wageningen (oosten) (ESRI, 2022).

Afbeelding 2. Luchtfoto plangebied (ESRI, 2022).

Afbeelding 3a. Impressie plangebied, situatie op 10-12-2021.

Afbeelding 3b. Impressie plangebied, situatie op 10-12-2021.

Afbeelding 3c. Impressie plangebied (oude boomgaard en kapschuur), situatie op 10-12-2021.

Afbeelding 3d. Impressie plangebied haag met veel inheemse soorten, situatie op 10-12-2021.

2.2 Voorgenomen ontwikkeling

De initiatiefnemer is voornemens een zonnepark te ontwikkelen op het perceel en deze landschappelijk in te passen. Deze landschappelijke inpassing zal waarschijnlijk bestaan uit het aanplanten van landschapselementen, graven van natuurvriendelijke oevers en het beheren van een natuurvriendelijke akker. Of en in welke mate dergelijke elementen zullen worden toegepast evenals de te gebruiken opstelling van panelen is tot op heden nog niet bekend en zal later aan deze rapportage worden toegevoegd.

3 Natuurwetgeving en -beleid

3.1 Inleiding

De Wet natuurbescherming bestaat uit drie onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van gebieden en de bescherming van houtopstanden. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door het Natuurnetwerk Nederland, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. De provincies zijn het bevoegd gezag. Alleen in een aantal situaties, zoals bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het Rijk het bevoegd gezag. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied.

3.2 Bescherming van soorten

Het uitgangspunt bij het onderdeel soortenbescherming is dat geen schade mag worden toegebracht aan beschermde dieren of planten. De wet kent een drietal beschermingsregimes; beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn, beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn en beschermingsregime “andere soorten”. Elk beschermingsregime heeft zijn eigen verbodsbepalingen.

Voor ieder ruimtelijk plan of ruimtelijke ontwikkeling is het verplicht om te toetsen of deze kan leiden tot overtreding van de betreffende verbodsbepalingen. Wanneer sprake is of kan zijn van een overtreding, dan dient er onderzocht te worden of een vrijstelling geldt. Indien er geen vrijstelling geldt, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. Bijlage 1 gaat verder in op het wettelijk kader bij toetsing aan de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming.

Gevolgen plangebied

De Wet natuurbescherming is een nationale wet. Indien negatieve effecten worden verwacht door activiteiten of ontwikkelingen is een toetsing aan de Wet natuurbescherming noodzakelijk. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten en welke effecten de voorgenomen ontwikkeling heeft op deze soorten.

3.3 Bescherming van gebieden

Met het onderdeel gebiedsbescherming worden binnen de Wet natuurbescherming de Natura 2000-gebieden beschermd. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Voor alle gebieden gelden instandhoudingsdoelstellingen. De kern van de bescherming is dat deze instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mogen worden gebracht.

Activiteiten mogen geen negatieve effecten hebben op de waarden waarvoor het gebied is aangewezen. Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden.

Gevolgen plangebied

Niet stikstof-gerelateerde effecten:

In de directe omgeving van het plangebied ligt het Natura 2000-gebied Rijntakken (Blauwe Kamer). Dit Natura 2000-gebied ligt op ongeveer 150 meter van het dichtstbijzijnde gedeelte van het plangebied. De aard van de voorgenomen werkzaamheden en ontwikkeling maken echter dat de effecten uitsluitend tot het plangebied of in de zeer directe zone eromheen beperkt blijven. Het Natura 2000-gebied Rijntakken is wel aangewezen als slaap- en rustplaats voor onder andere kolgans, grauwe gans, brandgans en toendrarietgans. Van kolgans zijn meerdere malen meer dan 500 dieren gemeld op de akkers. De overige soorten worden incidenteel gemeld in kleine aantallen binnen het plangebied (NDFF, 2022). Gezien de ligging in een omgeving met veel akkerbouw wordt niet verwacht dat de geplande ontwikkeling van een zonnepark de doelstellingen van het Natura 2000-gebied rijntakken verminderen, voor bovengenoemde soorten. Een toetsing op grond van de Wet natuurbescherming van niet stikstof-gerelateerde effecten wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Stikstof-gerelateerde effecten

Momenteel zijn via een wetswijziging op 1 juli 2021 alle tijdelijke projecten vergunningsvrij. Doordat de uitvoering (aanlegfase) tijdelijk is, valt dit onder een 'tijdelijk project'. Derhalve is het op dit moment niet noodzakelijk om een stikstofberekening uit te voeren voor de uitvoering/aanlegfase. De regelgeving omtrent stikstofdepositie is echter al jaren volop onderhevig aan veranderingen, het is derhalve niet te voorspellen hoe dit zich in de toekomst zal ontwikkelen.

3.4 Bescherming van houtopstanden

Het kappen of rooien van bomen is niet zomaar toegestaan in de Wet natuurbescherming. Dit geldt ook bij het rooien of het verrichten van handelingen die de dood of ernstige beschadiging van bomen tot gevolg hebben. Hieronder valt ook beschadiging door vee. Onder bos wordt verstaan:

- alleen bossen die buiten de 'bebouwde kom Boswet' liggen;
- alle beplantingen van bomen die groter zijn dan 10 are (1.000 m²);
- bomen in een rijbeplanting, als de rij uit meer dan 20 bomen bestaat.

Gevolgen plangebied

Er worden binnen het plangebied geen bomen gekapt. Een nadere toetsing van houtopstanden is daarom niet noodzakelijk.

3.5 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter met elkaar en met het omringende agrarisch gebied verbinden. Dit Natuurnetwerk is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van het Natuurnetwerk en hebben hiervoor soms een andere benaming. In of in de directe nabijheid van het NNN geldt het 'nee, tenzij'- principe. In principe zijn geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Een toetsing aan het natuurbeleid is alleen noodzakelijk als de ontwikkeling in strijd is met het bestemmingsplan. Daarnaast moet het plangebied in het NNN of een andere door de provincie beschermde natuurzone liggen. In een aantal provincies kent het natuurbeleid externe werking. Dit betekent dat in die provincie bij een ontwikkeling waarvoor een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk is altijd een toetsing aan het natuurbeleid moet worden uitgevoerd.

Gevolgen plangebied

Het plangebied ligt niet binnen begrensde NNN-gebied van de provincie Utrecht (Provincie Utrecht, 2022). In de provincie Utrecht kan er echter ook sprake zijn van een externe werking van een ruimtelijke ontwikkeling op

omliggende NNN-gebieden. Doordat het een tijdelijke ontwikkeling (aanlegfase) betreft is er geen sprake van een significant negatieve invloed op het omliggende NNN-gebied (Blauwe Kamer). Er is geen sprake van een toename van licht of veranderende hydrologische situatie. Tijdens de realisatie van het park zal er wel sprake zijn van extra geluid. Dit is slechts van korte duur, na de realisatie van het park zal het plangebied minder intensief in gebruik zijn dan in de huidige, agrarische situatie het geval is. Hiernaast zal de landschappelijke inpassing worden aangesloten op de natuurtypen in de Blauwe Kamer. Er wordt hierom geen negatief effect verwacht die de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN significant aantasten. Een toetsing aan het NNN-beleid wordt hierom niet noodzakelijk geacht.

4 Methode

4.1 Inleiding

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van bestaande inventarisatiegegevens en een verkennend veldbezoek.

4.2 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is (indien beschikbaar) gebruikgemaakt van landelijke, provinciale en regionale verspreidingsinformatie:

- NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna);
- de flora- en faunadatabase van Eelerwoude is eveneens geraadpleegd. Eelerwoude heeft meerder onderzoeken in de nabije omgeving uitgevoerd. De data van deze onderzoeken is opgeslagen in deze database. Specifiek in het naastgelegen Nudepark ten westen van Wageningen zijn veelvuldig onderzoeken uitgevoerd naar grote modderkruiper, akkerflora en poelkikker. Deze verzamelde informatie is uitvoerig meegenomen in deze toetsing en de landschappelijke inpassing van het perceel.

4.3 Terreinbezoek

Op basis van een eenmalig veldbezoek is de geschiktheid van het onderzoeksgebied voor de verwachte soorten en/of soortgroepen beoordeeld. Het veldbezoek is overdag door N. Otten uitgevoerd, ecologisch adviseur bij Eelerwoude (zie kader). Het veldbezoek is uitgevoerd op 10 december 2021 bij 2°C, bewolkt weer en windkracht 3 Bft. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopenonderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten genoteerd.

Kader – Ecologisch deskundige

De veldmedewerkers van Eelerwoude beschikken over een uitgebreide ervaring met de betreffende soortgroepen en voldoen aan de criteria van 'ecologisch deskundige'. Met een ecologisch deskundige wordt bedoeld een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO- dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

5 Beschermde soorten

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldbezoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit de literatuur en andere informatiebronnen. Vervolgens worden eventuele effecten beschreven als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

5.2 Planten

Voorkomen en functie

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Gezien de periode van het jaar (winter) en het gegeven dat een groot gedeelte van het plangebied zojuist geploegd was, was dit ook niet de verwachting. Derhalve is een deskundigenbeoordeling van de potentiële aanwezigheid van beschermde planten in het plangebied uitgevoerd op basis van een biotoopanalyse. In de omgeving van het plangebied komen diverse kalkrijke akkers voor, deze akkers herbergen een zeer soortenrijke vegetatie van akkerflora op zware klei. Ten oosten van het plangebied komt zo onder andere de beschermde kleine wolfsmelk voor, ten westen van het plangebied in een wegberm zijn ook waarnemingen bekend van grote leeuwenklauw. Kleine wolfsmelk wordt onder andere gevonden aan de randen van bieten- en veldbonenakkers zowel ten noorden als ten zuiden van de N225. Ondanks dat het plangebied intensief agrarisch in gebruik is geweest kunnen beide soorten niet op voorhand worden uitgesloten. Met name aan de randen van het plangebied kunnen deze soorten nog aanwezig zijn.

Effecten en ontheffing

Rondom het plangebied komen twee beschermde plantensoorten voor van kalkrijke akkers. Binnen het plangebied is de akker potentieel geschikt voor deze soorten. Nader onderzoek is noodzakelijk om vast te stellen dan wel uit te sluiten dat deze soorten voorkomen binnen het plangebied. Op basis van dit nader onderzoek kan worden bepaald of het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk is.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde flora niet noodzakelijk.

5.3 Zoogdieren

5.3.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

In het plangebied is tijdens het dagbezoek beoordeeld of de locatie geschikt is voor vleermuizen. Hierbij is onderscheid gemaakt in: verblijfplaats, vliegroute en foerageergebied. In het plangebied kunnen de volgende vleermuissoorten voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, watervleermuis, meervleermuis en gewone grootoorvleermuis

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken gedurende het jaar gebruik van een netwerk van vaste rust- en verblijfplaatsen (zie kader - Vleermuisverblijfplaatsen). Deze verblijfplaatsen kunnen de volgende functies hebben:

- kraamverblijfplaats;
- zomerverblijfplaats;
- paar- en/of baltsverblijfplaats;

- winterverblijfplaats.

Kader - Vleermuisverblijfplaatsen

Onder de vleermuizen zijn gebouw bewonende en/of boom bewonende soorten aanwezig. Gewone dwergvleermuis, meervleermuis en laatvlieger zijn hoofdzakelijk gebouw bewonend. Rosse vleermuis en watervleermuis zijn voornamelijk boom bewonende en gewone grootoorvleermuis en ruige dwergvleermuis bewonen zowel bomen als gebouwen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Holten en spleten in bomen en ruimtes achter loszittend schors zijn voorbeelden van verblijfplaatsen in bomen.

Vanuit de verschillende functies van de verblijfplaats worden weer andere eisen gesteld aan bijvoorbeeld het klimaat, de toegankelijkheid en de expositie van het verblijf ten opzichte van de zon. Als kraamverblijfplaats worden meestal gebouwen en/of bomen uitgekozen waarbinnen een constant klimaat heerst. Bij gebouwen zijn dit voornamelijk woningen met een spouwmuur of een geïsoleerd dak. Sommige vleermuizen hebben aan een opening van 1-2 cm voldoende om naar binnen te kruipen. Bij bomen gaat het meestal om dikke, oude bomen met een dikke restwand.

Gebouwen

Binnen het plangebied is enkel een schuur aanwezig bestaande uit metalen plaatwerk (afbeelding 3c). De bouwkundige eigenschappen van deze schuur maken deze ongeschikt als potentiële verblijfplaats voor vleermuizen. De schuur bestaat uit enkelzijdige metalen beplating waarbij geen wegkruipmogelijkheden zijn voor vleermuizen.

Bomen

Binnen het plangebied zijn geen bomen aanwezig, potentieel geschikte verblijfplaatsen zijn derhalve niet aanwezig. Mogelijk zijn verblijfplaatsen van vleermuizen wel aanwezig in de omliggende bomen, buiten het plangebied.

Foerageergebieden en vliegroutes

Het plangebied is matig geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Vleermuizen foerageren graag in een kleinschalig gebied in de luwte van landschapselementen. Door de openheid van het gebied is het plangebied grotendeels ongeschikt als foerageergebied. Mogelijk worden de randzones van het plangebied en de omgeving rondom de haag wel gebruikt als onderdeel van het foerageergebied. Dit betreft slechts matig geschikt foerageergebied vergeleken met de omliggende Blauwe kamer waar veel beter, alternatief foerageergebied aanwezig is. Naast foerageergebied gebruiken vleermuizen lijnvormige elementen om zich langs te verplaatsen als bosranden, rijlaanbeplanting en hagen. Mogelijk maakt de haag in het westen van het plangebied onderdeel uit van een vliegroute tussen de N225 en de Afweg. Gezien het gebrek aan alternatieve landschapselementen betreft dit mogelijk een essentiële vliegroute.

Effecten en ontheffing

Alle vleermuissoorten zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming met beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn. Het opzettelijk verstoren, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het beschadigen of vernielen van vaste verblijfplaatsen, inclusief de functionele leefomgeving, is verboden vanuit de Wet natuurbescherming. De functionaliteit van de verblijfplaatsen van vleermuizen dienen te allen tijde gegarandeerd te blijven (zie ook kader - Foerageergebieden en vliegroutes).

Verblijfplaatsen

Door het ontbreken van geschikte gebouwen en bomen binnen het plangebied kunnen potentieel geschikte verblijfplaatsen van vleermuizen worden uitgesloten. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming is hiervoor niet noodzakelijk.

Foerageergebieden en vliegroutes

Door de openheid van het plangebied is essentieel foerageergebied van vleermuizen niet aanwezig. Mogelijk wordt de haag in het westen van het plangebied wel gebruikt als vliegroute. Deze haag blijft behouden bij de realisatie van een zonnepark, ook is hier geen sprake van het aanbrengen verlichting. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming is niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor vleermuizen niet noodzakelijk.

Kader - Foerageergebieden en vliegroutes

Foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen zijn beschermd indien bij het verdwijnen ook een verblijfplaats ongeschikt wordt. Bijvoorbeeld door het onderbreken van een vliegroute wordt een foerageergebied onbereikbaar, waardoor de vleermuizen onvoldoende voedsel kunnen vinden. Bij het verdwijnen van foerageergebieden of vliegroutes wordt derhalve onderzocht of er voldoende bereikbare alternatieven zijn.

Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige landschapselementen zoals bomenrijen en singels om zich langs te verplaatsen. Een aaneengesloten kronendak heeft hierbij de voorkeur. Van vleermuizen is bekend dat onderbrekingen in de lijnstructuur maximaal 100 tot 200 meter mogen bedragen (kleinere en langzaam vliegende soorten 50 meter). Wanneer de onderbrekingen groter zijn dan deze afstand kunnen sommige soorten deze afstand niet overbruggen en zullen ze uitwijken naar alternatieve vliegroutes en foerageergebieden.

5.3.2 Overige zoogdieren

Voorkomen en functie

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Op basis van het aanwezige biotoop, sporen, literatuurgegevens en expertise zijn onder andere de volgende algemeen voorkomende zoogdieren binnen het plangebied aanwezig of te verwachten: ree, haas, bunzing, wezel, vos, egel, konijn en diverse algemene muizen en spitsmuizen. Deze soorten kunnen het plangebied gebruiken als (onderdeel van hun) leef- en foerageergebied. Daarnaast maken een aantal mogelijk van het plangebied gebruik als migratieroute.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Binnen en rondom het plangebied komen diverse soorten voor zonder provinciale vrijstelling als eekhoorn, bever, steen- en boommarter.

Eekhoorn

Door het ontbreken van bomen binnen het plangebied wordt de aanwezigheid van eekhoorns binnen het plangebied niet verwacht. Nesten in de omliggende bomen zijn ook niet vastgesteld.

Bever

Bever komt onder andere voor in de zuidelijk gelegen Blauwe Kamer en de andere uiterwaarden van de Nederrijn. Leefgebied in de vorm van grote waterelementen zijn binnen het plangebied niet aanwezig.

Boom- en steenmarter

Boom- en steenmarter verblijven doorgaans in holtes in bomen, gebouwen en horsten van roofvogels. Met name steenmarter komt veel voor in schuren in het landelijk gebied. De aanwezige schuur is gecontroleerd op de aanwezigheid van sporen als prenten, prooi-resten en uitwerpselen. Deze zijn hier niet aangetroffen waardoor deze soort binnen het plangebied kan worden uitgesloten. Boommarter komt mogelijk voor in boomholtes rondom het plangebied. In de oude boomgaard ten noorden van het plangebied zijn hiervoor geschikte holtes aanwezig. Er zijn op de N225 meerdere waarnemingen bekend van doodgereden boommarters. Vermoedelijk waren deze dieren afkomstig van de westelijk gelegen Grebbeberg.

Effecten en ontheffing

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een tijdelijk en beperkt verlies van leefgebied van de genoemde (algemeen) voorkomende zoogdieren met het beschermingsregime “andere soorten”. Voor deze beschermde soorten is bij een ruimtelijke inrichting door de provincie Utrecht een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Voor bovengenoemde soorten zonder provinciale vrijstelling geldt dat verblijfplaatsen en essentieel leefgebied niet zijn waargenomen. De geplande ontwikkeling van een zonnepark inclusief landschappelijke inpassing maakt dat het plangebied waarschijnlijk geschikter wordt dan in de huidige situatie het geval is. Een negatief effect op grondgebonden zoogdieren is derhalve uitgesloten.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor grondgebonden zoogdieren niet noodzakelijk.

5.4 Vogels

Voorkomen en functie

Alle vogels zijn als soort beschermd in de Wet natuurbescherming. Onderscheid wordt gemaakt tussen vogels met jaarrond beschermde nesten, vogels met jaarrond beschermde functionele leefomgeving en overige (broed)vogels.

Onder de vogels met jaarrond beschermde nesten vallen onder andere soorten die hun nesten ook buiten het broedseizoen gebruiken, soorten die elk jaar op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn en soorten die steeds van hetzelfde nest gebruik maken en niet of nauwelijks zelf een nest kunnen bouwen. Onder de vogels met jaarrond beschermde leefomgeving vallen soorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats die zij het jaar daarvoor hebben gebruikt of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Jaarrond beschermde nesten

Binnen het plangebied, in de kapschuur zijn twee nestkasten aangetroffen in de nok van deze schuur. Van deze nestkasten is er één bedoeld voor steenuil (afbeelding 4) en de andere voor kerkuil (afbeelding 5), beide soorten hebben jaarrond beschermde nesten. Het is mogelijk dat één of beide nestkasten in gebruik is, beide soorten komen veelvuldig voor in de omgeving (NDFF, 2022). Zo is één broedpaar aanwezig in de oude fruitgaard te noorden van het plangebied (mondelinge informatie bewoners).

Afbeelding 4. Locatie nestkast steenuil in de zuidkant van de nok van de kapschuur (slecht zichtbaar door tegenlicht).

Afbeelding 5. Locatie nestkast kerkuil in de noordkant van de nok van de kapschuur.

Jaarrond beschermde functionele leefomgeving

In deze situatie zijn enkele vogelsoorten aangetroffen dan wel te verwachten waarvan de functionele leefomgeving jaarrond beschermd is. Het gaat om soorten als zwarte roodstaart, koolmees, pimpelmees, groene specht en spreeuw. Broedlocaties voor deze holenbroedende soorten zijn aanwezig buiten het plangebied. Alleen zwarte roodstaart maakt mogelijk gebruik van de kapschuur om in te broeden.

Overige (broed)vogels

De aangetroffen vogels binnen en direct rondom het plangebied vallen onder de algemene broedvogels van het agrarisch gebied. Onder andere de volgende vogelsoorten kunnen gebruikmaken van het plangebied; houtduif, Turkse tortel, Kievit, graspieper, gele kwikstaart, veldleeuwerik, merel, roodborst en winterkoning. Binnen het plangebied worden voornamelijk grondbroedende soorten verwacht, mogelijk broed een soort als winterkoning ook in de kapschuur.

Effecten en ontheffing

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Van een aantal vogelsoorten zijn de nesten het hele jaar door beschermd. Ook de functionele leefomgeving is daarbij beschermd. Bij de aantasting van de nestlocatie en/of de functionele leefomgeving is een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk.

Omdat de initiatiefnemer voornemens is de kapschuur te slopen gaan er mogelijk nestlocaties van kerk- en/of steenuil verloren. Nader onderzoek naar het gebruik van deze kasten is noodzakelijk om te beoordelen of er sprake is van een vaste- rust en verblijfplaats en of de nestkasten worden gebruikt als broedlocatie. Op basis hiervan kan worden bepaald of het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming aan de orde is.

Vogels met jaarrond beschermde functionele leefomgeving

Gelet op het beperkte aanbod van potentieel geschikte broedlocaties voor deze soorten, gaat het om slechts enkele broedparen van genoemde algemeen voorkomende soorten. In de omgeving zijn voldoende alternatieve nestmogelijkheden en leefgebied aanwezig. Genoemde soorten zijn bovendien goed in staat alternatieve nestplaatsen te vinden. Compenserende maatregelen of het aanvragen van een ontheffing is om deze redenen dan ook niet aan de orde.

Overige (broed)vogels

Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, alsook op het wegnemen van nesten van vogels. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren kan in veel situaties worden voorkomen dat gehandeld wordt in strijd met deze verbodsbepaling. De periode van 1 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen¹. Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn mogelijk indien is vastgesteld dat er met deze werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord. Voor de Wet natuurbescherming zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar en ongeacht de zeldzaamheid van de soort.

Het wordt met klem geadviseerd om werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. Gedurende het broedseizoen kunnen met name grond broedende soorten als graspieper en Kievit niet worden uitgesloten in het plangebied. Werken binnen het broedseizoen is alleen mogelijk na het uitvoeren van een check door een ecologisch zakenkundige, enkele dagen voor de start van de werkzaamheden. Bij het vinden van nesten kan dit grote consequenties hebben op de geplande uitvoering.

Conclusie: nader onderzoek is noodzakelijk naar de twee nestkasten van steen- en kerkuil in de kapschuur binnen het plangebied. Op basis hiervan kan worden bepaald of het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming aan de orde is. Hiernaast dient rekening gehouden te worden met andere mogelijke broedvogels binnen het plangebied.

5.5 Reptielen

Voorkomen en functie

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van ringslang (NDFF, 2022). Mogelijk gebruikt deze ook de watergangen binnen en rondom het plangebied om zich (incidenteel) door het gebied te verplaatsen. Geschikt leefgebied in de vorm van een waterrijk biotoop ontbreekt, evenals geschikte broeihopen om zich in voort te planten.

Effecten en ontheffing

Op basis van het aanwezige biotoop wordt een negatief effect op een soort als ringslang op voorhand uitgesloten. Geschikt biotoop is niet aanwezig en wordt mogelijk zelfs versterkt door de aanleg van

¹ In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 1 maart tot 15 juli.

natuurvriendelijke oevers. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is voor reptielen niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor reptielen niet noodzakelijk.

5.6 Amfibieën

Voorkomen en functie

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Een aantal soorten zoals bruine kikker, bastaardkikker, gewone pad en kleine watersalamander kunnen het plangebied gebruiken als landbiotoop. Mogelijk worden de sloten ook gebruikt als voorplantingsbiotoop.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Ten oosten van het plangebied, op en rondom het Nudepark is een grote populatie poelkikkers aanwezig (NDFF, 2022). Deze gebruiken de waterelementen als voortplantingsbiotoop. Mogelijk wordt de bredere sloot in het westen van het plangebied gebruikt als onderdeel van het voortplantingsbiotoop van poelkikker. Geschikt landbiotoop ontbreekt doordat dekking in de vorm van beplanting, hout- en stenenstapels en een goed ontwikkelde strooisellaag ontbreken in het plangebied, met uitzondering van de haag in het westen van het plangebied.

Effecten en ontheffing

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ingreep zal naar verwachting niet leiden tot een verlies van leefgebied van de genoemde (algemeen) voorkomende amfibieën met het beschermingsregime “andere soorten”. Hiernaast is voor deze beschermde soorten bij een ruimtelijke inrichting door de provincie Utrecht een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Beschermde amfibieën waarvoor geen vrijstelling geldt, kunnen op basis van de aanwezige biotoop en verspreidingsgegevens niet worden uitgesloten. Met name poelkikker komt veelvuldig voor in de omgeving van het plangebied. Er is echter geen sprake van een negatief effect op zowel het voortplantings- als landbiotoop van poelkikker. De waterelementen en haag blijven behouden bij de ontwikkeling van het zonnepark. Het graven van natuurvriendelijke oevers en aanplanten van landschapselementen hebben vermoedelijk een positief effect op deze soort. Wel dienen werkzaamheden aan de sloot uitgevoerd te worden buiten de voorplantingsperiode van poelkikker tussen september en oktober.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor amfibieën niet noodzakelijk. Het graven van natuurvriendelijke oevers dient te gebeuren in de periode tussen 1 september en 31 oktober.

5.7 Vissen

Voorkomen en functie

In de omgeving van het plangebied zijn diverse waarnemingen bekend van grote modderkuiper (NDFF, 2022). Mogelijk is deze soort ook aanwezig in de sloot in het westen van het plangebied.

Effecten en ontheffing

Doordat de sloot behouden blijft bij het realiseren van het zonnepark is nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming niet aan de orde voor grote modderkuiper. Het

graven van natuurvriendelijke oevers heeft mogelijk een positief effect doordat meer variatie in onderwatervegetatie ontstaat.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde vissen niet noodzakelijk.

5.8 Ongewervelden

Voorkomen en functie

Binnen en rondom het plangebied komen onder andere grote vos, sleedoornpage, grote weerschijnvlinder, rivierrombout en teunisbloempijlstaart voor (NDFF, 2022). Van deze soorten ontbreken de waardplanten binnen het plangebied of geschikt voortplantingsbiotoop in de vorm van grote riviergebieden (rivierrombout). Na de landschappelijke inpassing kunnen sommige soorten mogelijk wel gebruik maken van het plangebied om zich voort te planten, onder ander door het aanplanten van gladde iep, boswilg en sleedoorn.

Effecten en ontheffing

Met name rondom het plangebied zijn enkele beschermde ongewervelden aanwezig (zie bovenstaand). De geplande ontwikkeling zorgt niet voor de vernietiging van geschikt leefgebied en/of waardplanten. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming is hierom niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde ongewervelden niet noodzakelijk.

6 Conclusie

6.1 Beschermde soorten

6.1.1 Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ontwikkeling zal naar verwachting leiden tot een tijdelijk en zeer beperkt verlies van leefgebied van een aantal beschermde soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt. De ingreep heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er sprake is van een tijdelijke, en plaatselijke verstoring, voldoende leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft.

6.1.2 Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Met de volgende soorten en/of soortgroepen dient rekening te worden gehouden.

Planten

Rondom het plangebied komen twee beschermde plantensoorten voor van kalkrijke akkers (grote leeuwenklauw en kleine wolfsmelk. Binnen het plangebied is de akker potentieel geschikt voor deze soorten. Nader onderzoek is noodzakelijk om vast te stellen dan wel uit te sluiten dat deze soorten voorkomen binnen het plangebied. Op basis van dit nader onderzoek kan worden bepaald of het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk is.

Broedvogels (jaarrond)

Omdat de initiatiefnemer voornemens is de kapschuur te slopen gaan er mogelijk nestlocaties van kerk- en/of steenuil verloren. Nader onderzoek naar het gebruik van deze kasten is noodzakelijk om te beoordelen of er sprake is van een vaste- rust en verblijfplaats en of de nestkasten worden gebruikt als broedlocatie. Op basis hiervan kan worden bepaald of het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming aan de orde is.

Broedvogels (algemeen)

Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, als ook op het wegnemen van nesten van vogels. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. In veel situaties kan dit voorkomen worden door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen² uit te voeren.

Het wordt met klem geadviseerd om werkzaamheden werkelijk buiten het broedseizoen uit te voeren. Gedurende het broedseizoen kunnen met name grond broedende soorten als graspieper, gele kwikstaart en kievit niet worden uitgesloten op het plangebied. Werken binnen het broedseizoen is alleen mogelijk na het uitvoeren van een check door een ecologisch ter zaken kundige, enkele dagen voor de start van de werkzaamheden. Bij het vinden van nesten kan dit grote consequenties hebben op de geplande uitvoering.

6.1.3 Algemene zorgplicht

Zorgplicht

² In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 1 maart tot 15 juli.

In de Wet natuurbescherming is in artikel 1.11 een omschrijving opgenomen over de algemene zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat iedereen ‘voldoende zorg’ in acht neemt voor alle in het wild levende dieren en planten, dus ook niet-beschermde soorten, en hun directe leefomgeving. Dit is een algemene verantwoordelijkheid die voor iedereen geldt. Het betekent bijvoorbeeld dat er niet onnodig dieren en planten worden gedood, wanneer redelijkerwijs een andere oplossing voor is, bijvoorbeeld de dieren te verplaatsen naar een ander gebied.

Amfibieën

In het kader van de zorgplicht wordt geadviseerd om de werkzaamheden aan de oever en watergang uit te voeren wanneer de larven zijn volgroeid, vanaf september, en voordat volwassen exemplaren zich ingraven voor de winterslaap, voor november.

6.2 Bescherming gebieden

Niet stikstof-gerelateerde effecten:

In de directe omgeving van het plangebied ligt het Natura 2000-gebied Rijntakken (Blauwe Kamer). Dit Natura 2000-gebied ligt op ongeveer 150 meter van het dichtstbijzijnde gedeelte van het plangebied. De aard van de voorgenomen werkzaamheden en ontwikkeling maken echter dat de effecten uitsluitend tot het plangebied of in de zeer directe zone eromheen beperkt blijven. Een toetsing op grond van de Wet natuurbescherming van niet stikstof-gerelateerde effecten wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Stikstof-gerelateerde effecten

Momenteel zijn via een wetswijziging op 1 juli 2021 alle tijdelijke projecten vergunningsvrij. Doordat de uitvoering (aanlegfase) tijdelijk is, valt dit onder een ‘tijdelijk project’. Derhalve is het op dit moment niet noodzakelijk om een stikstofberekening uit te voeren voor de uitvoering/aanlegfase. De regelgeving omtrent stikstofdepositie is echter al jaren volop onderhevig aan veranderingen, het is derhalve niet te voorspellen hoe dit zich in de toekomst zal ontwikkelen.

6.3 Bescherming houtopstanden

Er worden binnen het plangebied geen bomen gekapt. Een nadere toetsing van houtopstanden is daarom niet noodzakelijk.

6.4 Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied ligt niet binnen begrensde NNN-gebied van de provincie Utrecht. In de provincie Utrecht kan er echter ook sprake zijn van een externe werking van een ruimtelijke ontwikkeling op omliggende Natura 2000-gebieden. Doordat het een tijdelijke ontwikkeling betreft is er geen sprake van een significant negatieve invloed op het omliggende NNN-gebied (Blauwe Kamer). Er is geen sprake van een toename van licht of veranderende hydrologische situatie. Tijdens de realisatie van het park zal er wel sprake zijn van extra geluid. Dit is slechts van korte duur, na de realisatie van het park zal het plangebied minder intensief in gebruik zijn dan in de huidige, agrarische situatie het geval is. Hiernaast zal de landschappelijke inpassing worden aangesloten op de natuurtypen in de Blauwe Kamer. Er wordt derhalve geen negatief effect verwacht die de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN significant aantasten. Een toetsing aan het NNN-beleid wordt hierom niet noodzakelijk geacht.

6.5 Geldigheid rapportage

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 2.2. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

7 Bibliografie

- ESRI. (2022). ESRI Nederland. Opgehaald van esri.nl.
- NDFF. (2022). *uitvoerportaal*. Opgehaald van [ndff-ecogrid.nl: https://www.ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul](https://www.ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul)
- NGB. (2017). *Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming*. Odijk: Netwerk Groene Bureaus.
- Provincie Utrecht. (2022). *webkaart provincie Utrecht*. Opgehaald van <https://webkaart.provincie-utrecht.nl: https://webkaart.provincie-utrecht.nl/viewer/app/Webkaart?bookmark=181ade5ddcad49b7aaf15015a5238ac4>

Bijlage 1 Wettelijk kader natuurwetgeving

Bescherming van soorten

Zorgplicht

De Wet natuurbescherming erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende planten- en diersoorten, of de soort nu beschermd is of niet (= zorgplicht). Deze zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wilde levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld, maar kan door toepassing van bestuursdwang wel worden gehandhaafd.

Beschermingsregimes

Op het onderdeel soortbescherming deelt de Wet natuurbescherming soorten in drie beschermingsregimes in:

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Alle vogels cf. artikel Vogelrichtlijn

2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Soorten uit Bijlage IV Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd³.

3. Beschermingsregime “andere soorten”

Soorten die uit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Elk van deze beschermingsregimes heeft zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden.

Verbodsbepalingen

De Wet natuurbescherming gaat uit van het ‘nee, tenzij-principe’. In de wet worden ten aanzien van de beschermde soorten een aantal verbodsbepalingen genoemd (figuur 1). De verbodsbepalingen zijn gekoppeld aan het beschermingsregime van de soort (resp. Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de groep ‘Overige soorten’). Dat betekent dat deze verbodsbepalingen niet overtreden mogen worden, tenzij voor de soort(en):

- een vrijstelling geldt;
- er gewerkt wordt met een goedgekeurde Gedragscode (feitelijk een collectieve ontheffing);
- een ontheffing is verkregen.

³ De brochure ‘Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen’, versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016 impliceert dat de bescherming uit de Vogelrichtlijn prevaleert boven de bescherming van vogels uit de verdragen van Bonn en Bern

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen

Figuur 1. Overzicht verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming (bron: brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen', versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016).

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen (en deze toch te mogen overtreden) via een ontheffing of een vrijstelling moet aan drie criteria worden voldaan:

1. er is geen andere bevredigende oplossing voor de handeling (=alternatievenafweging);
2. de afwijking is gebaseerd op een in de wet genoemd belang (b.v. openbare veiligheid of volksgezondheid);
3. de ingreep of handeling mag geen afbreuk doen aan en/of verslechtering betekenen voor de staat van instandhouding van de soort.

Als aan (alle) drie deze vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk in de vorm van een provinciale verordening of een (goedgekeurde) gedragscode.

Voorgaand figuur geeft een overzicht van de verbodsbepalingen per beschermingsregime. De verbodsbepalingen voor de groep van overige, 'nationale' soorten zijn geïnspireerd op de Habitatrichtlijn en op een aantal punten versoepeld. Zo is het opzettelijk verstoren van beschermde soorten (en hun verblijfplaatsen) uit deze groep van overige soorten niet langer verboden. Wel is het nog steeds verboden om vaste verblijfplaatsen van dieren onder dit beschermingsregime opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Voor vogels geldt dat verstoren niet verboden is als de verstoring maar niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort (*artikel 3.1, lid 4 en lid 5*). Het beschadigen van in gebruik zijnde vogelnesten tijdens het broedseizoen blijft verboden, maar het verstoren dus niet meer, tenzij er sprake is van een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de specifieke soort(en). Het is aan de initiatiefnemer om zich op de hoogte te (laten) stellen, en waar nodig aan te tonen, dat de op zich verstorende activiteit geen bedreiging vormt voor de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

Tot slot geldt het opzettelijk doden of vangen en het verbod om vaste verblijfplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te vernielen of beschadigen, niet voor bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis in of op gebouwen of de daarbij behorende erven of roerende zaken (*artikel 3.10 lid 3*). Zie kader – Opzettelijkheid.

Kader - Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is bij meer verbodsbepalingen dan onder de Flora en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (artikel 10). Hierdoor was de Flora en faunawet strenger dan de verbodsbepalingen van de Habitatrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daar is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: *“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant....”*.

Andere bevredigende oplossing(en)

De initiatiefnemer moet aantonen en beargumenteren dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn waardoor overtreding van de verbodsbepaling(en) kan worden voorkomen, bijvoorbeeld door planaanpassing of het aanpassen van de uitvoeringsperiode. Het is aan het bevoegd gezag (doorgaans dus de provincie) om de alternatieve oplossingen te beoordelen en hierover te besluiten. De onderbouwing moet gebaseerd zijn op objectieve en controleerbare gegevens.

Belangen

Voor de soorten die beschermd zijn onder de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de in deze richtlijnen genoemde belangen. Voor de groep van overige, nationaal beschermde soorten wordt uitgegaan van de in de Habitatrichtlijn genoemde belangen, plus een aantal aanvullende belangen. In het Kader - Wettelijk Belang wordt een overzicht gegeven van deze belangen.

Staat van instandhouding van de soort

Tot slot moeten de effecten van de voorgenomen handeling(en) worden beoordeeld aan de staat van instandhouding (Svl) van de soort. Zie ook kader – Staat van instandhouding. De Svl varieert per soort en per handeling, en is niet vastgelegd in de wet. Een handeling op een zeldzame beschermde soort zal eerder leiden tot een negatief effect op de Svl dan bij een algemene soort. Belangrijk is ook de trend (aantalsontwikkeling) en de ruimtelijke verspreiding van de soort. Bij de beoordeling moet rekening worden gehouden met cumulatieve (versterkende) effecten, bijvoorbeeld door andere handelingen of ontwikkelingen in de omgeving en met reeds verleende ontheffingen voor dezelfde populaties van deze soort(en). Bij de beoordeling mogen compenserende en mitigerende (verzachtende) maatregelen worden betrokken. Het ecologische toetsingscriterium verschilt per beschermingsregime. Om te beoordelen of aan deze criteria wordt voldaan, moet inzicht worden gegeven in:

1. De Svl (van de populatie) van de soort (in zijn natuurlijke verspreidingsgebied).
2. Het effect van de handeling of ontwikkeling op de soort.

Kader - Staat van instandhouding

- **Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn:** “De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort”.
- **Beschermingsregime soort Habitatrichtlijn:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.
- **Beschermingsregime Overige soorten:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.

Voorkomen van overtreding verbodsbepalingen

In sommige situaties kunnen maatregelen worden getroffen waardoor negatieve effecten en overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming kunnen worden voorkomen. Bijvoorbeeld door de kap van bomen met broedende vogels uit te stellen tot na de broedtijd. Al kan de boom ook een nest bevatten van een vogelsoort waarbij het nest jaarrond beschermd is, waardoor overtreding niet kan worden voorkomen. Het plannen van werkzaamheden buiten de kwetsbare periode(n) van beschermde soorten is een veel toegepaste maatregel. Andere mogelijkheden om overtreding te voorkomen zijn wellicht het aanpassen van de werkvolgorde, gebruik te maken van andere apparatuur of de werkzaamheden te faseren in ruimte en tijd (zoals in het voorbeeld).

Vrijstellingen

Onder de Wet natuurbescherming is niet altijd een ontheffing nodig bij handelingen die leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen in de wet. Dit zijn bijvoorbeeld de provinciale vrijstellingen en de gedragscodes. Ook kan er sprake zijn van een vrijstelling als de handeling is opgenomen in een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of programma in het kader van een programmatische aanpak. Tot slot kan het Rijk voor handelingen en activiteiten waarvoor zij bevoegd gezag is een vrijstelling geven in de vorm van een Ministeriële Regeling. Vrijstellingen kunnen alleen gelden voor de verbodsbepalingen en de voorwaarden zoals genoemd bij de verschillende beschermingsregimes.

Provinciale verordening

Provinciale Staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Zo zijn met een provinciale verordening een aantal vooral algemeen voorkomende en beschermde zoogdieren als egel en rosse woelmuis vrijgesteld van de ontheffingsplicht. Door deze mogelijkheid ontstaan echter wel verschillen in de bescherming van soorten tussen de verschillende provincies.

Programmatische aanpak

De Wet natuurbescherming biedt de mogelijkheid om een programmatische aanpak toe te passen. Een dergelijk programma kan zowel door het Rijk als door provincies worden opgesteld. Onder de Flora en faunawet is reeds ervaring opgedaan onder de 'Generieke' of 'Gebiedsgerichte aanpak'. Tevens is voor een aantal grootschalige ontwikkelingen en plangebieden een Generieke ontheffing verleend zoals voor de gemeente Tilburg, het Havengebied Rotterdam en Vliegveld Twente. Het biedt de mogelijkheid om door middel van een actieve leefgebiedenbenadering te streven naar een betere verbinding tussen economie en ecologie.

Beheerplan Natura 2000-gebied

Tot slot zijn handelingen die onderdeel uitmaken van een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of een programmatische aanpak (zoals stikstof) vrijgesteld, mits de handelingen zijn getoetst aan de criteria voor afwijking van de soortenbeschermingsregimes.

Kader - Wettelijk Belang

Voor vogels beschermd onder de Vogelrichtlijn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora en fauna;
- voor onderzoek en onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt;
- om het vangen, onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen eigendom;
- in het belang van volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen, onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor andere 'nationaal' beschermde soorten kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven genoemd;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade en overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omliggende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied;
- in het algemeen belang van de betreffende soort.

Bijlage 2 Op weg naar 100% natuurinclusief

Biodiversiteit

De afname van biodiversiteit is de laatste jaren een steeds belangrijker thema geworden. Biodiversiteit is essentieel voor een gezonde leefomgeving waarvoor een evenwichtig systeem essentieel is. Het evenwicht is zo belangrijk voor de afbraak van organisch materiaal, de bestuiving van planten, productie van zuurstof, zuivering van water en het beheersen van plagen en ziektes. Deze laatste twee zijn de afgelopen jaren steeds actueler geworden via de overlast van eikenprocessierups en de coronacrisis. Wereldwijd is nog slechts 70% van de totale biodiversiteit aanwezig, in Nederland betreft dit nog slechts 15%. Om de biodiversiteit in Nederland te verhogen is het niet alleen voldoende om maatregelen te nemen in natuurgebieden maar juist ook in het landelijk gebied waar de afname van biodiversiteit het grootst is geweest.

Huidige natuurwaarden

Momenteel is het plangebied in gebruik als intensief agrarisch akker en weiland, waarin relatief weinig natuurwaarden aanwezig zijn. Om natuur te versterken, bijvoorbeeld bij het realiseren van een zonnepark wordt daarom sterk gekeken naar de natuurwaarden rondom het plangebied. Het kan hierbij gaan om de botanisch waardevolle akkers ten oosten van het plangebied met soorten als kleine wolfsmelk en spiesleeuwenbek. Hiernaast is de ligging direct ten noorden van de Blauwe kamer met soorten van stroomdalgraslanden als grote tijm, wondklaver en grote leeuwenklauw. Hiernaast kenmerkt de Blauwe kamer zich door een grote diversiteit aan opgaande beplanting in de vorm van zeven soorten wilgen, essen, wilde peer en eenstijlige meidoorn.

Maatwerk

Het is belangrijk om bij ruimtelijke ontwikkelingen, zoals het ontwikkelen van een zonnepark rekening te houden met biodiversiteit. Hierbij kan soms worden uitgegaan van algemene basisprincipes maar is vrijwel altijd maatwerk noodzakelijk. Voor het leveren van maatwerk is het essentieel dat er rekening wordt gehouden met de lokale bodem- en vegetatietypes en dat de te nemen maatregelen en landschappelijke inpassing hierbij aansluiten. Dit is in het bijzonder belangrijk bij het inzaaien van een perceel met een kruidenmengsel of maaisel. Indien hiervoor wordt gekozen dient gebruik te worden gemaakt van een lokaal donor- of kruidenmengsel. Om een goede bijdrage aan biodiversiteit te leveren is dit erg belangrijk. Veel plantensoorten zijn voedselplanten voor specifieke soorten insecten als bijen, dag- en nachtvlinders. Indien de ingezaaide plantensoort niet in de omgeving voorkomt zullen deze soorten veel moeilijker of niet worden gebruikt door de beoogde insecten. Zo zouden de 474 nachtvlindersoorten welke bekend zijn vanuit de blauwe kamer gemakkelijk de weg naar het plangebied kunnen vinden indien de betreffende waardplanten waaronder berk, wilg, iep en zomereik ook binnen het plangebied aanwezig zijn.

Maatregelen

Natuurvriendelijke oevers

Een waardevolle maatregel is het creëren van een natuurvriendelijke oever. Deze maatregel kan goed worden genomen in de brede watergang in het westen van het plangebied, ten oosten van de haag. In deze watergang is al een kwel indicerende soort (waterviolier). Hoe flauwer het talud wordt hoe groter de overgang van water naar land. Juist deze overgang is erg belangrijk voor de ontwikkeling van een diverse vegetatie. Doelsoorten op deze natuurvriendelijke oevers zijn soorten welke het goed doen op relatief voedselrijke, natte bodems. Het gaat hierbij om soorten als oeverbies, gewone waterbies, grote kattenstaart, rosse vossenstaart, valse voszegge en echte koekoeksbloem. Mogelijk biedt het graven van een natuurvriendelijke oever de kans voor kritische

soorten welke vaak groeien in en langs wateren waarin kwel voorkomt als waterviolier, veldrus, blaaszegge en grote boterbloem. Indien de gewenste soorten zich hier niet vestigen na een aantal jaren kan dit proces worden versneld door gebruik te maken van een donormengsel vanuit de goed ontwikkelde oevers in de omgeving, zoals het nudepark.

Akkerbeheer

In de omgeving van het plangebied komen diverse zeldzame soorten voor van akkers. Door een gedeelte van het plangebied als akker te beheren kunnen soorten welke sterk in aantallen zijn gedaald zich weer ontwikkelen. Door onder andere maaisel of zaden vanuit de omgeving op te brengen hebben soorten als akkerleeuwenbek, grote leeuwenklauw, kleine wolfsmelk, spiesleeuwenbek, akkerereprijs en donzige klit de kans om zich ook binnen het plangebied te ontwikkelen. Het zonnepark in het nudepark wordt hierbij speciaal beheerd als akker voor onder andere kleine wolfsmelk. Het beheren van een stuk als akker kan zeer interessant zijn om te zien welke oorspronkelijke soorten hier opkomen. Indien dit zich niet zoals gewenst ontwikkelt kan altijd worden gekozen om maaisel vanuit het nudepark op te brengen. Samenwerkingen met lokale floristen zou hierbij tot de mogelijkheden behoren.

Door in te zaaien wordt de spontane ontwikkeling van vegetaties tenietgedaan, evenals de samenstelling in soorten die in het IND-terrein aanwezig is. Dit betekent dat vooraf goed moet worden nagedacht over of inzaaien gewenst is en/of het strikt noodzakelijk is voor het gewenste beeld. De vestiging van bijvoorbeeld orchideeën, blauwe knoop of andere zeldzaamheden is de kroon op het werk voor de ecologische invulling van een terrein. Wanneer blijkt dat deze soorten uit een zadenmengsel komen en dus niet spontaan zijn verschenen wordt deze waarde minder doordat deze soorten zich mogelijk hier niet kunnen handhaven op de lange termijn. In die gevallen kan het inzaaien (van specifieke soorten) beter achterwege worden gelaten. Bij twijfel geldt altijd het advies: begin met ecologisch maaibeheer en kijk hoe de vegetatie zich ontwikkelt. Na een aantal jaar kan altijd nog worden gekozen voor het inzaaien van soorten.

Aanplanten landschapselementen

Om het zonnepark landschappelijk in te passen ten opzichte van de omgeving en om landschapselementen met elkaar te verbinden kunnen landschapselementen worden aangeplant. Op deze manier wordt het landschap kleinschaliger en hebben zowel insecten als grotere zoogdieren de kans om zich veilig door het plangebied te verplaatsen. Ook kan hiermee een link worden gelegd met bestaande landschapselementen als de haag in het westen van het plangebied en de opgaande beplantingen in de blauwe kamer. Daarnaast biedt dit extra broedmogelijkheden voor vogels die broeden in struweel als zwartkop, tuinfluiter, spotvogel en tijtjaf. Voor soorten wordt gekozen voor in de omgeving voorkomende soorten als Gewone vlier (*Sambucus nigra*), eenstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*), sleedoorn (*Prunus spinosa*), peer (*Pyrus communis*), Wilde peer (*Pyrus pyraster*), gewone es (*Fraxinus excelsior*), hondsroos (*Rosa canina*) en gladde iep (*Ulmus minor*). Daarnaast is het interessant om diverse soorten wilg in te planten op natte stukken als: schietwilg (*Salix alba*), Geoorde wilg (*Salix aurita*), boswilg (*Salix caprea*), grauwe wilg (*Salix cinerea*), bittere wilg (*Salix purpurea*), amandelwilg (*Salix triandra*) en katwilg (*Salix viminalis*).

Eelerwoude

Op weg naar 100% natuurinclusief ►

www.eelerwoude.nl